

Simonas Storpirstis

Aktorius, 32 m.

Liepos 19 d.

Sunkiai miegojos, atrode jau jau reikia keltis. O kai iš tikro reikėjo – nebesinorėjo, nes atrode kątik užmigau.

Rytas chaotiškas pilnas kartais, atrode, net dirbtinio entuziazmo. Daugelio akys išdavė suvokimą, kad išvykdam jam ne rytoj, ne po mėnesio, o TUOJ.

Traukinių stoties renginys vertas atskiro romano. Jeigu emocijos būtų spalvos, čia turėtume visą VDA tapybos dėstytojo paletę. Sunku kol kas kalbėt, nes iškart pasiilgsti šeimos. Tuo metu mane ramino tik tai, kad žinojau, kada grįšiu, skirtingai nuo žemiečių kurie tiesiog būdavo išgabenami. Neišsverčiau... Arba būčiau pagarsėjęs kaip žmogus kuris daugiausia kartų bandė pabėgt ir grįžt atgal į gimtinę.

Vakaras. Jau Kazachstanas. Vietiniai žmonės nevensia tave nužiūrinet, fotografuoti. Sakyčiau net mėgaujasi tuo. Pasijaučiau ne kaip kitatautis, o kaip koks kentauras, ar dar kažkokia mitinė būtybė, kuri neegzistuoja.

Dar labiau vakaras. Jaučiama įtampa tarp kelių žmonių. Norisi eit miegot, bet kol kas trūksta tarpusavio supratimo. Šaukštas deguto medaus statinėje.

Liepos 20 d.

Diena pilna įvykių, bet dauguma nesusiję su misija. Bet glaudžiai susiję su komanda. Pirmas – Aistės skrydis virš gegutės lizdo-nualpimas. Daug neverta išsiplėsti, bet emocija, rūpestis kurį tai visiems sukėlė, bendrumas, nerimas tik parodė kokie mes nors ir jauni (kaip komanda), bet artimi. Ir dar priminė kaip arti gali būti nelaimė.

„Šukavom“ kapines, ieškojom lietuvių kapų. Nesuprantu, kam laidoti žmones ir juos pamiršti, ką tada tas kapas simbolizuoja? Ir pati vieta kelia pasibaisėjimą. Gal labiau gailestį už mirusiuosius. Aplink vien gamyklų-kasyklų kaminai, dūmai ir sieros skonis burnoje: neleidžia žmonėms net po mirties ilsėtis.

Iškart pastebimas skirtingas tautų požiūris į kapavietes. Lietuviai patys kukliausi ir turintys daugiausiai „skonio“, jei taip galima išsireikšti. Kapavietės apleistos, bet iš tolo jau pamatęs katalikišką kryžių gali nuspėti, kad „taip, ten savas.“ Aišku koją dažnai pakiša vokiečių kapai, savo panašumais priviliojantys ir po to nuviliantys pavarde Müller ar kokia kita. Romai nusipelno atskiro esė, bet neverta turbūt išsiplėst apie skirtumus. Bet kokių atveju, apie mirusius tik gerai, arba nieko. Ramybės jiems visiems.

Įsikūrėm pas vietinį lietuvi. Iškart tik įėjęs pastebi ant sienų sukabintus kunigaikščių portretus. Lietuvoj mažai kur taip rasi. Įdomu ar čia ilgesio išraiška, ar patriotiškumo?

Išsimaudėm vietiniam prūde. Varlės ir buožgalviai nebuvo patenkinti, nes panašu, kad iki mūsų, kokių metų jų ramybės ten niekas nedrumstė. Bet mums buvo gerai, netgi labai gerai, nes nuo važiavimo „mikruške“ buvom sulipę į vieną didelį misijos dalyvį.

Lietuvis pasisiūlė pavaišinti mus vakariene. Nuostabu! Apie kazachų svetingumą skaičiau prieš išvažiuodamas, o kai sujungi tai su lietuvaičio nurodymais, kad saviems tik tai kas geriausia, turi gautis mažas vakarinis stebuklas. Laukiam valandą. Nieko, būna. Po antros valandos laukimo jau pradedam kurti mitus, kas galėjo atsitikt. Dar po pusvalandžio, kai jau žaidžiam trečią žaidimą esam kviečiami prie stalo – pagaminta! Gavom po 3 lietinius blynus su gabaliniu cukrum pašonėje, o po kurio laiko dar atnešė grietinės, bet man ji nebepasitarnavo, nes aš tada jau nebeturėjau blynų. Visi pasijuokėm ir kambary pasidarėm antrą vakarienę. Kas turėjo riešutų, kas batonėlių, kas sausainių. Laikas miegot.

Liepos 21 d.

Nuėjau miegot „žiemos sode“, atsibudau šiltnamy. Vėlgi gerai sušilęs ir kvepiantis vakarykščio prūdelio aromatu. Įdomus pastebėjimas, kad kažkodėl apie 12 valandą nakties visur išjungė vandenį, nei nusiprausi, nei į tualetą nueisi.

Prieš važiuojant į ekspediciją žiūrėjau beveik visus prieš tai buvusius filmus, kai kurie išliko atminty, kai kurie susiniveliavo su kitais. 2017 metų labiausiai prisimenu, gal dėl to, kad vienintelį žiūrėjau kino teatre. Kodėl apie tai rašau? Nes to filmo pavadinimas buvo „Dainuojanti ekspedicija. Į ekspediciją tiesiai iš mokyklos suolu“ ar kažkas panašaus. Kodėl apie tai galvoju? Nes mūsų kiekvienas važiavimas autobusiuku prasideda ir baigiasi dainomis. Dainuojanti ekspedicija 2. Pratęsimas. „Į ekspediciją su mokyklos suolu“, nes Rokas dar tik baigė 11 klasių. Pradedu sparčiai įsimylėt šituos žmones.

Du kryžiai plynam lauke. Lietuvių. Vienas kapas iškastas ir parvežtas į gimtinę, kitas tik planuojamas pargabenti. Tikiuosi, kad pavyks. Įdomu tai, kad turėjom pamatyt juos iš autobusiuko, bet tiesiai priešais kryžius užaugo tokie krūmokšniai, kad nuo kelio nieko nebesimato, lyg pati gamta teikia prieglobstį ir ramybę mirusiems, kad jų nieks „nerušytų“. Palieku ten savo apyrankę su trispalve, negaliu paaiškint, kodėl, kartais tiesiog darai kaip tuo metu norisi.

Vaikų kapinės, Mamočkinas. Tiesiogine to žodžio prasme – trūksta žodžių. Viskas taip beprasmiška, liūdna, pikta. Maži kryželiai, ant pavienių kabo mažučiai pliušiniai žaisliukai. Atrodo iš vidaus pats protas ir visas kūnas sako gana! Kam tu čia esi? Nebeduok man daugiau šitos informacijos! Taip sunku su savim susitvarkyt jau seniai buvo. Ir rašymas nepadedą, nes bet kokie žodžiai čia per silpni... Dar kartą pasitvirtinu, kad šeima man svarbiausia ir kiek stiprus mano instinktas ją saugoti. Duok Dieve jiems ramybės.

Traukinys į Džezkazganą kol kas gryna egzotika. Visi į mane žiūri kaip į dangų – ilgai ir svajingai. Aš juos irgi stebiu. Pavieniai išdrįsta užkalbinti, nes kaip po to suprantu, galvoja, kad mes kažkokia kariuomenė.

Pasiklojau gultą, kuris mano ūgiui manau bent 40 cm per mažas. Na ką, laukia ilga, įdomi, karšta, nepatogi naktis.

Liepos 22 d.

Nebuvo taip blogai, kaip save nuteikinėjau. Čia tokia atvirkštinė filosofija. Aišku, atsikėlinėjau tikrai daug kartų, pakeisdavau pozą į kitą pozą, kurioje taip pat neturėtų gulėti žmogaus kūnas ir miegodavau toliau. Tiek prieš užmiegant, tiek naktį vis grįždavo Mamočkino kapinės ir neleisdavo apie save taip lengvai pamiršti. Toks jausmas, kad būsiu truputį persistengęs įsileisdamas tą emociją apie vaikų kapines, ir tai liks visam gyvenimui. Tikrai taip stipru. Nuo vakar prasidėjęs ilgesys šeimai irgi niekur nedingo.

Kaip Kazachtane elgiamasi su vaikais man padarė labai gilų įspūdį. Vaikai gyvena laisvėje. Visai kaip prisimenu save. Niekas jiems neaiškina kiekviename žingsnyje, kad jie negali eiti ten arba ten lipti nesaugu. Jie karstosi visur kaip beždžionės, bėgioja po kupe, eina prie nepažįstamųjų, o tuo tarpu jų globėjai net į juos nežiūri ir toliau tepa sumuštinį. Nuostabu. Po to visi draugiškai užkanda vakariene prie improvizuoto stalo ir mama su močiute nueina miegot. Taip. Vaikai lieka vieni stebėt pro langą nesikeičiančių vaizdų. Po to irgi nulūžta kas kur, bet greit susirango kas prie mamos, kas į savo gultus. Bet suprantu, kad ta perdėta kontrolė, kurią dažnai matau pas mus, atima visa pažinimo džiaugsmą. Neleidžia vaikams patiems klysti, nudegti ir taip mokytis. Labai įkvepia. Įdomu ar man užteks kantrybės ir drąsos tai pritaikyti.

Už lango stepės ir niekas nesikeičia jau daug valandų. Ir čia brėžiu liniją.

Neveltui. Prasidėjo grynai fiziniai išbandymai. Pirma pusę dienos plynam lauke tvarkėm memorialą Kengyro sukilimo aukoms atminti. Nuo karščio išvirė smegenys, bet kaip visada komandinis darbas pagydė visas negandas. Dar pasikalbėjom su Vladu, kurio tėveliai buvo politiniai kaliniai. Kuklus vyras, mylintis Lietuvą. Liūdna buvo tai, jog jis sakė, kad yra vienintelis likęs lietuvis Džezkazgane ir nebeturi su kuo pabendrauti gimtąja kalba. Kai jam nelabai išeidavo atsakyti į mūsų užduotą klausimą, bandydavom jam padėti versdami į rusų kalbą, bet jis mus tik sudrausmindavo, ir prašydavo kalbėti tik lietuviškai. Puikus bendrumo jausmas.

Po to atvažiavo vairuotojas. Sako: „važiuojam jau“, o mes jam bandėm sakyti, kad dar nebaigėm savo darbų, tai jis susuko planą, neva, jūs kai baigsit skambinkit ir aš atlėksiu jūsų paimti. Ne, ne. Kai mes baigėm jis jau turbūt buvo save atleidęs iš darbo ir nebeatvažiavo. Juokinga. Kad tik tokios bėdos. Bus pirmas žygis.

Ėjom pėsčiomis per tokį vėją, kad atsilikę ne daugiau nei 50 metrų (nes pirkom vandenį ir ledus komandai), bandėm prisišaukti, bet buvo neįmanoma. Atrodo, galima gulėt ant to vėjo. Žygiavom per tokias apleistas apylinkes, kad ačiū post-apokaliptinių filmų įtakai, taip ir tikėjaus, kad iš aptriušusio pastato išlėks koks alkanas laukinis su mečete. Aišku taip neįvyko, matėm tik porą normalių žmonių, be mečečių, ir vieną šunį. Irgi atrodė normalus. Gal prašėsi iššukuojamas ir pašeriamas, bet tikrai nebuvo su trim galvom. Normalus lenciūginis Kazachstano sarginis.

Priėjom Džezgazkano kapines, šukavom jas ir suradom 7 lietuvių kapus, juos sutvarkėm, perdažėm. Vienas kapas buvo berniuko kuriam vos 1 metai. Labai sunku tokius dalykus „suvirškinti“, gal tai vis dar Mamočkino kapinių pasekmė. Didelių emocijų kažkodėl kiti kapai nesukėlė, bet užtat pirmą kartą pamatėm gyvatę, kuri gyveno po lenko kapu. Iškart visi atsigavom. Dėl gyvatės, ne dėl lenko kapo. Ir jai nė motais, kad tai kapas – gyvatei tai namai.

Ar gali būti, kad emocijos, išnaudotos vakar dieną, ar tai tik vienkartinis nuovargis?

Vakare turėjom aptarimą, kas patiko per praėjusį laiką. Įdomu buvo išgirsti komandos mintis, nors jautėsi, kad kai kurie žmonės kalbėjo nenuoširdžiai. O gaila.

Gavau ir aš akmenį į savo darželį, bet negaliu pykt, pats buvau neteisis. Džiaugiuosi tik dėl to, kad man ne 14 metų ir pavyksta viską priimti neasmeniškai. Tikiuosi netapsiu komandai našta.

Pradedu suprast, kiek stipriai daugumos mūsų žinios yra „vadovėlinės“ ir kokios jos emociškai silpnos. Nieko keisto, kad kartais tikrai sunku išsėdėt istorijos pamokų tam tikrus kursus, nes tai tik žodžiai, jokių emocijų. Ir patys mokantieji atrodo dažnai nesupranta, kaip tą pateikti. Ot, taip juos visus savaitei čia! Iškart atgytų. Ir čia kyla labai svarbus klausimas, kaip įdomiai ir įtikinamai tai perteikt žmonėms, kuriems ruošim pristatymus? Vis tiek dauguma jų bus moksleiviai, kuriems ne tai, kad tremtis 86579 vietoj gyvenime, bet jiems atrodo išvis nelabai, kas rūpi kartais. Kaip padaryt taip, jog per tą trumpą paskaitą juos draskytų taip, kaip mane paskutinėm dienom? O gal kaip tik to nereikia?

Liepos 23 d.

Šiandien greičiausiai pralėkusi diena. Tik iš gerosios pusės! Jei mes su šita komanda galim dar labiau susižaisti, tai tada jau nebežinau, reikia galvot apie didžių dalykų kūrimą po misijos. Kažkoks visapusiškas pikas! Bet apie viską iš pradžių...

Satpajevo kapinės, kurios šiaip niekuo neišsiskiriančios, pakankamai (kaip šiam kraštui) tvarkingos. Radome 12 lietuvių kapų, bet tai dar ne viskas, liko nepatikrinta dar maždaug trečdalis kapinių. Ryt tvarkysim jas ir pabaigsim paieškas. Panašu, kad pagaliau supratom kaip vis tik reik šukuot tas kapines – našumas padvigubėjo.

Pasaulio kraštas – Rudnikas. Miestas kurio gyventojai iškeldinti prieš daugelį metų, nes buvo paskelbta, kad bet kurią minutę miestas gali prasmegti. Tokio mirusio miesto dar nesu matęs. Patiko Luko Pačkausko mintis: „Žmonės pasaulio krašte, kur viskas sugriuvę, stato kažką naujo.“ Tada

supranti, kokį mes svarbų žingsnį darom, kad nebūtų preteksto tą vietą sulyginti su žeme. O toks tikslas sklando ore. Mums sakė, kad norima toje vietoje įteisinti atvirą kasimą, o tai reikštų, kad mes galbūt paskutiniai gyvi lietuviai buvę ten.

Visi darė viską ir su tokių pakilimu, kad gražu buvo stebėti. Nors tam stebėjimui nelabai buvo laiko, nes pastoviai buvo darbų. Beveik baigėm statyti pirmąjį mūsų kryžių, gal iš čia ir gimė tas entuziazmas? Lieka ryt sutvirtinti vinimis ir iškelti. Tada liks vienybės minutė, kurios visi taip laukia, ir kuri dar labiau mus visus suvienys. Žodžiu, šiandien yra būtent ta diena, apie kurią išvykstant sakė, kaip nereiktų rašyt – „viskas gerai, viskas patinka“ diena.

Bandysim Pietų grupės draugų daliai parvežti lauktuvių kumyso. Kiek žinom jie paskutines 3 dienas gyvena Lietuvoje, tai nežinau ar šis pokštas nebus jiems druska ant žaizdos. Siunčiam jiems bent pusę mūsų šilumos, ir vis tiek pas mus lieka +30.

Liepos 24 d.

Atsikėliau anksčiau nei reikia, nes nesugebėjau nugalėt bendrabučio durų. Iki pat ryto mano galvai „nedašuto“, kaip jas užremti, nes skersvėjis jas daužė nemažiau nei mus emocijos. Nors miego valandų akivaizdžiai ir trūko, bet tas žinojimas, kad šiandien pagaliau kelsim savo pirmąjį kryžių viską kompensavo.

Išvažiuom į Satpajevų kapines, pasidalinom darbais, kas dažė, tvarkė kapus rastus dieną prieš, o mes su Matu ir Kristijonu norėjom rasti Jono Maurickio ir Raimondėlės kapus, apie kuriuos prieš kelionę pasakojo ir to paprašė Liudvika. Jonas jos brolis. Turėjom nuotrauką iš 1979 metų, tada paskutinį kartą ji buvo prie kapo. Praėjo 40 metų, buvo nerimas, ar išvis dar yra tie kapai... Tęšėm ten, kur iš vakaro buvom nebaigę ieškot ir... Nieko neradom. Negali taip būt! Taigi viską taip atidžiai šniukštinejom, taigi jau puikiai žinom, kaip reikia šukuoti kapines, kaip tai nėra!? Dar kartą perėjom vietas su tankiausiais krūmynais. Nieko. Moralė iš aukščiausio taško labai staigiai krito, bet neleistų

širdis išvykt neradus. Einam viską iš pradžių? Einam. Ir ėjom, nes tokio išskirtinio paminklo neįmanoma praeiti. Jis turi čia būti ir mes jį vistiek surasim.

Po kurio laiko šalimais pasigirsta Aistės žodžiai: „kažką panašaus matau“. Tyla. Bet visi manau jau jautė, kad tai bus JIS. Visi nevalingai, kaip kokios skruzdės, pradėjo artėti balso link. Ir tada gavom patvirtinimą. „Taip, čia!“, – šaukė Aistė. Atbėgom, apsikabinom, nesuvaidinamos emocijos parodė, kaip visiems tai buvo svarbu. Šitos pergalės mums reikėjo. Apimti euforijos net nepajutom kaip ėmėm tvarkyti kapavietę, ir skambinti Liudai į Lietuvą. Ten turėjo būti apie 7 valandas ryto, galėjo dar miegot, bet ne, pakėlė ragelį. Nupasakojom viską, kad radom, esam prie jos brolio kapo, iš pauzių buvo galima suprasti, kad susigraudino, sunkiai rinko žodžius, ir tai buvo TAIP TIKRA! Tokios akimirkos yra tai, dėl ko mes čia.

Sutvarkėm kapelį, užrišom trispalvę ant šalia kapo gulėjusio medinio kryžiaus ir tik po to sužinojom, kad tai tas pats kryžius iš laidotuvių procesijos 1963 metais. Neįtikėtina. Dar sužinojom, kad anksčiau minėtos Raimondėlės palaikus parsigabeno į Lietuvą. Ramiau.

Išvažiuom į Rudniką pabaigti kryžiaus moralės aukštumose. Tik atvykę supratom, kad maisto maišas liko namuose. Kurį laiką neradau sau vietos, atrodė, kad aš vienas dėl to kaltas. Darbai po kurio laiko paėmė viršų, tas jausmas išėjo pailsėt.

Artėjo laikas. Paskutinės viny. Viskas paruošta. Pradedam. Veikėm kaip gerai sutepta mašina, bet jei reikėtų pasakyti, kas ką tiksliai darė, negalėčiau. Toks jausmas, kad prisiminimai lyg skaidrėm, ir štai – kryžius jau stovi. Visų pamirštose kapinėse, iškeldintame mieste. Didingas, tvirtas, bet tuo pačiu lietuviškai skoningas. Tautiška giesmė, kalamos lentelės, ašaros. Nereikia čia žodžių. Darbas šneka pats už save. Patylėkim ir pabūkim dar bent minutę. Pasėdėkim. Kartu. Ačiū.

Tik įsėdus važiuot namo jėgų rezervas nukrito iki 0. Jaučiausi visapusiškai išsekęs. Norėjau valgyti, nieko nebešnekėjau, ir net nebuvo noro. Grįždami aplankėm dar kelias su Kengyro sukilimu susijusias vietas, bet negalėjau jų tinkamai įvertinti, nes šios dienos svarbiausią minutę jau išgyvenau.

Jau traukinys, laukia ilga ir įdomi naktis. Jaučiu dar norėsis rašyt. Greit pamatysim.

Liepos 25 d.

Taip ir nebegrižau prie rašymo. Traukinys užbūrė savo naktine magija. Vien ko verti ilgesni sustojimai su vietinių pasirodymais – kaip koks spektaklis. Buvom sustoję kažkokiam kaimely, kur šitas traukinio sustojimas turbūt yra didžiausias paros džiaugsmas, nes pamatai ne tik tuos 26 žmones, gyvenančius kaime. Aišku, smagu pažiūrėt, bet jei ten būtume likę kiek ilgiau, turbūt būtume į traukinį sugrižę taip, kaip Dievas sukūrė. Tai neužsibuvom. Cola – check, ir atgal į traukinį.

Apie 25 dieną rašau jau 26 dienos ryte. Vakar buvo keista dienele. Grįžom ryte į bendrą stovyklavietę, pamatėm kitą komandos pusę, kurie paskutines dienas kentė šaltį ir lietų, tai net juokaut nesinorėjo per daug. Gaila buvo žmonių. Kaip šuniukai be šeimininkų, pabirę tokie, susivėlę. Bet išleidom į Balchašą – atsigaus.

Važiuoju tvarkyt Karagandos Senamiesčio kapinių, kurios man beveik nesukėlė jokių emocijų. Bandau suprast, kodėl. Rodom maždaug 20 kapų.

Vakarinė dalis sukėlė džiaugsmo. Visi ir vėl dirbom be priekaištų, ir labai linksmai iki 01:30. Padarėm mini kryžių. Mini tik dėl to, kad ryt laukia kryžius milžinas. Turėtų būti beveik 4,80 m aukščio, 2,70 m kryžmas. Bus įdomu.

Liepos 26 d.

Laiko rašyti vis mažiau. Darbai veja vienas kitą, nes jaučiasi, kad ekspedicija eina į pabaigą, o dar tiek norisi padaryt.

Savo „mažutį“ kryžių pastatėm kitam pasaulio krašte. Karabase. Kol kasėm duobę ir rūpinomės viskuo, už kelių kilometrų turbūt vyko karinės pratybos, buvo girdėti šūvių serijos. Jausmas dviprasmiškas, atrodė grįžom tiesiai į sukilimo laikus, tuoj iš už kalvos išvažiuos karinė technika. Ilgai nesinorėjo ten likti, nors vieta tikrai nuostabi ir užburianti. Kraštovaizdis kažkuo priminė „Milka“ šokolado reklamas. Aplink ganėsi karvės, kalnai, tokios Šveicarijos alpės. Rodos, nestovėtų kryžiai ir monumentai tuometiniams įvykiams atminti, būtų puiki vieta palapinei statyti. Bet kai žinai, neužsibūni.

Abajaus kapinės. Turbūt savo dydžiu primena Džezgazkano dičkes kapines. Pakankamai tvarkingos. Didžiausias įvykis – rastas Eduardo Storpirstčio kapas. Negaliu patikėt. Niekas nieko nesakė išvažiuojant, nejaugi čia koks mūsų giminės paklydėlis? Jau negaliu sulaukt kol grįšiu namo ir pradėsiu savo atskirą misiją. Vis tiek, pavardė ne Kazlauskas, Petrauskas. Storpirstis turi būt mūsų. Ramybės jam ten. Būtinai išsiaiškinsiu.

Vakaras. Visi per tas dienas neprivalgę, o dar laukia ilgi naktinėjimai prie kryžiaus, tai vakarienė gaunasi trijų dalių. Visi pilnais pilvais turbūt pirmą kartą per visą laiką. Naktis neprailgsta. Kryžmo įleidimas šį kartą išeina iš pirmo karto! Pirmo karto! Kas nedarė šio darbo niekada gyvenime, turbūt nesupras, kaip tai sudėtinga ir kiek džiaugsmo ir papildomos motyvacijos tai mums suteikė. Šią naktį mūsų priešais tapo kryžmo išpjovimai. Bet dabar jau koks skirtumas, viską įveikėm juoku, užsispyrimu ir atrodo puikiai. Šita komanda gauna dar vieną didelį storą persivalgiusį plusą. Pilnais pilvais ir šypsenom apsiginklavę, apie 02:30 einam pamiegot tas kelias valandas. Rytoj paskutinė darbinė ekspedicijos dalis. Turėsime pastatyti šitą didįjį kryžių, Karagandos lietuvių bendruomenės kryžius turės stovėti Mamočkino kapinėse, grįžta Balchašo užkariautojai. Emocijų tikrai netrūks.

Liepos 27 d.

Apie šią dieną niekaip nebūtų pavykę rašyt jos eigoje. Tai buvo labiausiai įtempta ir darbinga diena. Viskas prasidėjo, kad turėjom kryžius pakraut ir išvežt 17:00, bet vėlgi, Kazachstano laiko suvokimas

yra atskiras pasaulio stebuklas. Vairuotojas prie vartų buvo 07:00, apsiriko tik 12 valandų. Tai kaip prasidėjo šita diena, taip ir nesustojo iki nakties. Teko viską paskubomis krauti, pusryčiauti ir pajudėti iškrovinėti. Lengvai patinę, neapšilusiais balsais, bet jau menkai pajudinami tokių negandų traukėm dainas.

Kol Arnoldas atlikinėjo žurnalistinius įsipareigojimus tvarkėm kapines. Nedidukes, vos 7 lietuvių kapiai. Visus sutvarkėm. Vietoj kapinėse papietavom. Ir net pavyko 15 minučių numigt, kas buvo visiškais fantasmagoriškas jausmas, bet tuo metu, tai neatrodė bedieviška, ar nemandagu. Gal todėl, kad nei vienas iš mūsų neturėjo jokių piktų intencijų, tiesiog trūko miego.

Vakarinis „maratonas“ nenumaldomai artėjo. Išsiskirstėm į dvi grupes. Vieni ruošia vieną kryžiaus vietą, kiti – kitą. Vos spėjom iškasti duobę, šokam į autobusiuką, lekiam atgal į laukus kur buvo ankščiau aprašinėti 2 kryželiai. Dabar ten stovės ir mūsų milžinas. Daugiau šios vietos niekas neužmirš.

Grižo mūsų draugai iš Balchašo, laimingi, išvargę, lengvas chaosas tvyro ore, jau pradeda leistis saulė. Reikia kelti kryžių. Tai įvyksta panašiai kaip su pirmuoju, negaliu pasakyti, kas ką tiksliai darė, bet šį kartą vykstant šiai ceremonijai jaučiausi visiškai ramus. Kazachstanietiška džen būsena. Vėl visi kartu. Prie savo darbo vaisiaus. Šypsėnos, laimė, ramybė. Važiuojam, laukia Mamočkinas.

Turbūt labiausiai magiškas vakaras. Tamsu. Autobusiuko šviesos pašviestos kapinės, tamsoje lakiojantys žmonės, skamba lietuviškos dainos. Vienybė težydi... Niekas per daug nekalba, visi žino, ką ir kaip reikia daryti. Pagalbos irgi nereikia prašyti, atrodo, visada kažkas yra šalimais ir ją suteikia. Petys petyn. „Išvien“ kaip pasakytų Svaras. Mes vienas organizmas.

Lieku maldai vietoje, kuri man sukėlė daugiausiai emocijų. Niekada nepamiršiu šitos vietos. Niekada. Ir šito vakaro. Ir ekspedicijos.

Grįžtam, kalbam, miegot. Visi išsitaškę ir beveik be emocijų. Bandom elgtis taip, kaip lyg turėtume paskutinį vakarą prieš pajudant į Astaną, bet dauguma labiau nori vienumos. Ramuma, ramuma, ramuma, ramuma...

Liepos 28 d.

Diena, apie kurią išvis nenoriu rašyt. Tai diena mums – ekspedicijos dalyviams, draugams, chebrai. Lankom konferencijas, pietus, muziejus. Bet tai yra mūsų istorijos dalis. Teisingi žodžiai Arnoldo buvo pasakyti per pasiruošimo žygį: „kurkit savo istoriją“. Tą mes ir darėm. Labai sėkmingai ir labai išskirtinai.

Liepos 29 d.

Keista diena. Jau. Viskas. Skrendam namo. Sunku patikėt. Taip greitai pralėkė tas laikas, nors atrode nebuvo beveik laisvų minučių. Rytinis skruzdėlynas dedantis daiktus. Prausimasis kibire, kad įgaučiau reprezentacinę išvaizdą. Važiavimas į oro uostą. Priverstinis skubotas suvenyrų pirkimas. Arklienos ir kumyso pardavimus pakėlėm turbūt 300%. Įsilaipinam į lėktuvą. Dauguma pramiega. Man panašiai.

Pasitikimas sukėlė dviprasmiškus jausmus. Labai buvau pasiilgęs šeimos, bet jie išleisti atostogų, tai negalėjo atvykti į pasitikimą. Buvo baltai pavydu visiems, kurie puolė į glėbį artimiesiems. Man beliko džiaugsmingai pasitraukti į šešėlį. Bent gerai, kad ten sutikau vieną draugą, kuris nepasididžiavo atvykti manęs pasitikti. Ačiū jam. Ilgai, aišku, man neleido pasidžiaugti jo draugija, nes vėl buvau pričiuptas ir nuvestas į interviu. Kažkoks prakeikimas.

Prezidentės priėmimas labai šiltas, visi klega, džiaugiasi gardžiu, šviežiu, lietuvišku maistu. Elgiamės truputį kaip vaikai, nematę civilizacijos. Saldainius dedam ne tik į burną, bet ir į kišenes. Po to kai jau gaunam oficialų leidimą iš Prezidentės, viską dedam ir į maišus. Isteriškai juokingas susitikimas. Nors šiaip, visi drąsiai pilnom burnom dalinasi prisiminimais. Nuotaika šviesi.

Grįžtam į kiemą. Išsiimam bendrus daiktus. Žiūrim vieni kitiems į akis, dar nelabai suprantam, ką mes kartu nuveikėm ir ką išgyvenom. Bandom atsisveikint, apsikabint, bet atsisveikint nereikia. Mes niekur nedingsim iš vienas kito gyvenimo. Neįmanoma. Tik tie kas šitai praeina supras, kodėl.

Atsisveikinu žodžiais ir apsikabinimais, bet ne širdim. Žiūriu visiems į akis. O sielos veidrodis – nemeluoja. Mes dar susitiksim. Tuoju.